

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної теорії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

2013 р.

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

підготовки бакалавр (денної форми навчання)
(назва освітньо-кваліфікаційного рівня)

напряму 0305 - Економіка і підприємництво
(шифр і назва напряму)

спеціальності 6.030509 - Облік і аудит, 6.030508 - Фінанси і кредит,
6.030504 - Економіка підприємств
(шифр і назва спеціальності)

Програма навчальної дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для студентів 3 курсу за напрямом підготовки 0305 «Економіка і підприємництво», спеціальністю 6.030509 - Облік і аудит, 6.030508 - Фінанси і кредит, 6.030504 - Економіка підприємств.

” ___ ” _____, 2013 р. - 8 с.

Розробники:

д.е.н., проф. кафедри економічної теорії _____ **Стрішенець О.М.**

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри фінансів та оподаткування _____ **Карлін М.І.**

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної теорії

протокол № 1 від 29 серпня 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Стрішенець О.М.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № ___ від _____ 2013 р.

Голова науково-методичної комісії інституту _____ (Бегун С.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ___ від ____ . ____ . 2013 р.

© Стрішенець О.М., 2013

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Історія економіки та економічної думки” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності «Облік і аудит», «Фінанси і кредит», «Економіка підприємств».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування системи економічних знань про суспільну форму виробництва, проблему ефективного використання обмежених економічних ресурсів, господарський вибір економічних суб’єктів та їх господарську поведінку.

Міждисциплінарні зв’язки: курс “Історія економіки та економічної думки” вивчається у комплексі з вивченням таких дисциплін, як макроекономіка, мікроекономіка, політична економія і т.д.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів:**

1. Загальні основи ринкової економіки. Теоретичні засади підприємницької діяльності.
2. Основи мезо-, макро-, мегаекономічного аналізу господарської діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Історія економіки та економічної думки” є поглиблене вивчення та творче осмислення студентами основних етапів і напрямів розвитку світової економіки та економічної думки. Історія економіки та економічної думки розкриває передумови та чинники, що впливали на формування світової та національної економічної системи, а також економічної науки, систематизує економічні знання студентів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Історія економіки та економічної думки” є:

- розкриття джерел фактичного матеріалу для економічних наук;
- формування теоретичних основ аналізу економічної системи та економічних поглядів;
- формування концепцій;
- формування шкіл;
- ознайомлення з сучасними економічними моделями;

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати :

- економічні категорії, принципи та закони;
- фактори зовнішнього і внутрішнього середовища, що впливають на ефективність господарської діяльності;
- роль економічної думки у формуванні економічної політики;
- роль економічної теорії у формуванні економічного регулювання;
- засади економічного життя суспільства;

- економічний аналіз;

вміти :

- робити економічний аналіз та практичні висновки;
- використовувати сучасні методи у формуванні економічного регулювання;
- аналізувати економічну культуру;
- застосовувати економію у господарському житті суспільства.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 180 годин / 5 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Споживання і попит на конкурентному ринку

Тема 1. Вступ до курсу „Історія економіки та економічної думки”

Предмет економічної історії. Нерозривний зв'язок економічної історії та історії економічної думки як єдиної історико-економічної науки. Місце та роль економічної історії в системі економічних дисциплін та історико-економічної науки.

Тема 2 . Основні риси соціально-економічного устрою рабовласницьких держав Стародавнього Сходу і античного світу

Загальна характеристика господарської діяльності в умовах первісного суспільства на основні етапи її еволюції. Палеолітична та неолітична революції. Проблеми взаємодії людини та природного середовища в стародавньому суспільстві.

Тема 3 . Становлення та розвиток феодальної системи господарства (V-XVI ст.)

Загальна характеристика феодального ладу та його періодизація. Формування централізованих національних держав у Західній Європі. Особливості економічного розвитку Франції, Англії та Німеччини.

Тема 4. Генеза капіталізму та мануфактурний період його розвитку (XVI-XVIII ст.)

Передумови Великих географічних відкриттів. Криза левантійської торгівлі. Науково-технічні досягнення. “Жага золота” як наслідок економічного розвитку. Найважливіші географічні відкриття кінця XV-XVI ст. Економічні наслідки Великих географічних відкриттів.

Тема 5. Епоха переходу до індустріального суспільства (кінець XVIII-перша половина XIX ст.)

Особливості розвитку капіталізму в сільському господарстві (Європейські країни та США). Передумови промислової революції. Завершення аграрного перевороту. Зникнення селянства. Зміна зовнішньоторгової політики.

Тема 6. Господарство провідних країн світу в період монополістичного капіталізму (остання третина XIX-початок XX ст.)

Прогрес світової науки, техніки та технології виробництва. Структурні зміни в економіці

окремих країн та в продуктивних силах світу. Основні тенденції розвитку світової економіки. Концентрація промислового та банківського капіталу як передумови виникнення монополій. Завершальна стадія індустріалізації та формування світового ринку. Вивіз капіталу. Колоніальна система та економічний поділ світу.

Тема 7. Основні тенденції у світовій економіці в міжвоєнний період (1918-1939 рр.)

Економічні наслідки Першої світової війни для Німеччини, США, Англії, Франції та їхній вплив на повоєнний розвиток європейських країн. Становище провідних країн у світовому господарстві напередодні Другої світової війни. Економічні причини війни.

Тема 8. Економічний розвиток провідних центрів світового капіталістичного господарства після Другої світової війни

Економічні наслідки Другої світової війни для світового господарства. План Маршалла. Науково-технічна революція. Зрушення в галузевій структурі провідних капіталістичних країн. Розпад колоніальної системи. Інтеграційні процеси в економіці. "Спільний ринок" як форма економічної інтеграції.

Тема 9. Постіндустріальна революція у провідних країн світу: результати та наслідки

Цивілізаційний підхід до аналізу історії. Три основні фази розвитку суспільства: доіндустріальна – індустріальна – постіндустріальна. Порівняльна характеристика основних стадій суспільно-економічного розвитку.

Змістовий модуль II

Виробництво і пропонування на конкурентному ринку, теорія ринків недосконалої конкуренції

Тема 10. Характерні риси економічної думки стародавнього світу та Середньовіччя

Економічна думка Стародавнього Сходу. Вплив релігії та звичаїв на формування економічних поглядів та підходів. Економічна думка Античного світу: Стародавня Греція та Стародавній Рим. Загальна характеристика традиційного типу поведінки в докапіталістичних суспільствах.

Тема 11. Меркантилізм – як напрямок економічної думки

Основні положення економічної теорії меркантилізму. Предмет дослідження у меркантилістів. Сфера обігу як сфера дослідження економічних явищ у меркантилістів. Мета дослідження у меркантилістів – обґрунтування державної економічної політики. Головні напрямки політики меркантилізму.

Тема 12. Виникнення класичної політичної економії та її еволюція в Англії

Предмет вивчення "класичної школи". Проблема хронологічних меж класичної політичної економії. Етапи розвитку класичної політекономії та її основні характерні ознаки.

Тема 13. Еволюція класичної політичної економії в кінці XVIII–XIX ст. **Критика класичної політичної економії**

Передумови трансформації класичної "буржуазної" політекономії на межі XVIII - XIX ст. Економічне вчення Д. Рікардо. Теорія вартості. Трактатування капіталу. Вчення Д. Рікардо про прибуток, заробітну плату, земельну ренту. Проблема реалізації. Принцип порівняльних переваг.

Тема 14. Соціалістичні економічні вчення

Історичні умови виникнення утопічного соціалізму в Західній Європі (початок XIX ст.) і його загальна характеристика. Концепція А. Сен-Сімона, його критика капіталізму. Проект нової індустріальної системи. Історична концепція Ш.Фур'є. Фур'є – критик капіталізму. Вчення про асоціацію.

Тема 15. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. **Маржиналізм**

Формування неокласичної традиції у західній політичній економії. Виникнення маржиналізму. Г.Госсен, Й.фон Тюнен, О.Курно – предтечі маржиналізму. Австрійська школа граничної корисності. Предмет і метод дослідження.

Тема 16. Історична школа та соціальний напрям у політичній економії

Молода історична школа: в пошуку "духу капіталізму". "Соціальний напрям" в німецькій економічній теорії. Модифікація ідей історичної школи Р.Штольцманом і Р.Штаммлером. Теорії "гармонії інтересів", "соціального плюралізму як обґрунтування державного соціалізму.

Тема 17. Кейнсiанство та його еволюція в різних країнах

Історичні та економічні передумови виникнення кейнсiанства. Господарство світу в міжвоєнний період. Подолання наслідків першої світової війни та стабілізація господарства. Світова економічна криза 1929 - 1933 р.р.: причини і наслідки. Мілітаризація економіки.

Тема 18. Інституціоналізм. Сучасний інституціональний напрям

Загальна характеристика інституціоналізму та основні етапи його розвитку. Американський інституціоналізм на початку XX ст. та його головні напрямки розвитку. Соціально-психологічний інституціоналізм Т.Веблена. Соціально-правовий інституціоналізм Дж.Коммонса.

Тема 19. Еволюція економічних ідей, неолібералізм

Еволюція неокласичної теорії на початку XX-го ст. Методи дослідження в неокласичному напрямі: консервативний, неокласичний синтез, неолібералізм. Неокласичні теорії економічного зростання і ринку. Монополії і конкуренція. Економічні теорії Ф.Еджуорта, Е.Чемберліна, Дж.Робінсона, Й.Шумпетера.

3. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит.

4. Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни "Історія економіки та економічної думки" використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв'язування тестових завдань;
- підсумкове оцінювання по кожному змістовому модулю;
- оцінювання виконання ІНДЗ.

5. Список джерел

1. Економічна теорія: політична економія. Підручник / За ред. С. І. Юрія. – К.: Кондор, 2009. – 604 с.
2. Економічна теорія: політична економія. Навчальні форми контролю та презентації: навч. посібн. / За ред. С. І. Юрія, В.В. Козюка. – К.: Кондор, 2010. – 266 с.
3. Ковальчук В. М., Сарай М. І. Економічна теорія: Навчальний посібник/ В. М. Ковальчук, М. І. Сарай – Тернопіль: Астон, 2007. – 360 с.
4. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів денної форми навчання/Укладачі В. М. Ковальчук, М. І.Сарай. – Тернопіль: ТНЕУ/Астон, 2009. – 96 с.
5. Політична економія: Навчально-методичний посібник для студентів заочної форми навчання / Укладачі В. М. Ковальчук, М. М. Фаріон. – Тернопіль: ТНЕУ / Астон, 2009. – 74 с.
4. Базилевич В. В. і інші. Мікроекономіка. Підручник/В. В. Базилевич – К.: Знання, 2007. – 677 с.
5. Базилінська О. Я. Макроекономіка: Навч. посіб. / О. Я. Базилінська 2-ге вид., виправл. – К.: ЦУЛ, 2009.
6. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник/С. Будаговська, О. Кілієвич, І. Луніна – К.: Основи, 2001. – 517 с.
7. Вступ до економічної теорії: Підручник / За ред. З. Ватаманюка. – Львів: «Новий Світ – 2000», 2007.
8. Економічна теорія: (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): навч. посіб. / Л. В. Білецька, О. В. Білецький, В. І. Савич. – 2-ге вид., переробл. та доповн. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
9. Економічна теорія: політекономія: навч. посіб. / В. М. Семененко, Д. І. Коваленко, В. В. Бугас, та ін./За ред. В. М. Семененка, Д. І. Коваленка. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
10. Економічна теорія. Основи мікроекономіки. Основи макроекономіки: навч. посіб. / Є. М. Воробйов. – Харків: Торсінг плюс, 2009. – 320 с.
11. Економічна теорія: політекономія: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К.: Знання-Прес, 2008.
12. Загальна економічна теорія: політична економія. Підручник. У 2-х част. / За ред. І. В. Буяна, В. М. Ковальчука. – Тернопіль: Лідер, 1998-2005.
13. Задоя А. О. Мікроекономіка. Курс лекцій та вправи. Навч. посібник./А. О. Задоя. – К.: Знання, 2001. – 211 с.
14. Задоя А. А., Петруня Ю. Е. Макроекономіка: Учебник./А. А. Задоя, Ю. Е. Петруня. – К.: Знання, 2006.
15. Ивашковский С. Н. Экономика: микро- и макроанализ./С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 376 с.
16. Ивашковский С. Н. Микроэкономика. Учебник. / С. Н. Ивашковский – М.: Дело, 2001. – 416 с.
17. Ковальчук В. М. Макроекономіка: теоретичний аспект. / В. М. Ковальчук – Тернопіль: Астон, 1996.

18. Леоненко П. М., Черепкіна О. І. Сучасні економічні системи: Навчальний посібник./П. М. Леоненко, О. І. Черепкіна – К.: Знання, 2006.
19. Макроекономіка. Практикум: навч. посіб. / О. В. Калініченко, О. Д. Плотник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 656 с.
20. Макроекономіка: підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – Київ: «Знання», 2008.
21. Макроекономіка та макроекономічна політика: Навч. посіб. / За ред. А. Ф. Мельник. – Київ: «Знання», 2008.
22. Манків Н. Г. Макроекономіка. – Пер. з англ. /Н. Г. Манків – К.: Основи, 2000.
23. Мочерний С. В., Мочерна Я. С. Політична економія: Навчальний посібник. /С. В. Мочерний, Я. С. Мочерна – К.: Знання, 2007.
24. Основи економічної теорії: Навчальний посібник / За ред. Л. Ю. Мельника. – К.: Центр навчальної літератури, 2005.
25. Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник / За ред. Г. Н. Климка. – К.: Вища школа, 2002.
26. Панчишин С. М. Макроекономіка: Навчальний посібник. /С. М. Панчишин – К.: Либідь, 2005.
27. Радіонова І. Ф. Макроекономіка і економічна політика. /І. Ф. Радіонова – К.: Таксон, 1996.
28. Савченко А. Г. Макроекономіка: підручник / А. Г. Савченко, 2-ге вид., без змін. – К.: КНЕУ, 2007.
29. Сучасні економічні теорії: Підручник / За ред. А. А. Чухно. – К.: Юрінком Інтер, 2003.